

Josef Kajetán Tyl (1808 – 1856): Strakonický dudák aneb Hody divých žen (1847)
Národní báchorka se zpěvy o třech dějstvích

1. Literární druh a žánr, literárněhistorický kontext, umělecký směr / tvůrčí skupina, údaje o autorovi ve vztahu k dílu;
2. Doba a místo (děje);
3. Zvláštnosti kompozice;
4. Hlavní postavy a jejich charakteristika;
5. Námět, témata, hlavní motivy;
6. Jazykové zvláštnosti;
7. Kulturní souvislosti.

(1) ŠAVLIČKA: Pro holku bys věšel hlavu jako zmoklý kapoun? Škoda, že neznáš nějakou onačejší muziku než ty dudy, mohl bys rovnou do světa a vydělávat peníze; potom bys neměl s láskou žádných hořkostí. Peníze dokážou, nač si jen pomyslíš. Kdo má cvoky, podepírá boky. (...)

(2) ŠVANDA: Já vím, jak dostanu peníze! (...) Dorotko, za několik neděl budeme svoji!

DOROTKA: Za několik neděl? I ty jemináčku – ach, ty můj zlatý Švando z Blatí! Mne už beztoho všecko mrzí; tatínek pořád hubuje, a já na tebe nemohu zapomenout; budu na tebe myslit snad ještě v černém hrobě. – A jak to dokážeš?

ŠVANDA: Rychle mne obejmi, Dorotko, a uhlídáš ten důkaz. (...)

Trnka s ručnicí na rameně. Předešli.

TRNKA: Tchoř je v komoře! – I prach do luňáka, půjdete-li pak od sebe? Nedáte si pokoje ani o božím poledni? Kolikrát ti mám říkat, ty parohatý dudáku, abys mi za holkou nelezl! Budeš tak dlouho dělat, až ti vsolím do lýtek hrst broků. (...)

ŠVANDA: Nechte si povědět, strýčku Trnků –

DOROTKA: Ano, tatínku, nechte si povědět; jak to teď vypadá –

TRNKA: Ticho! Já bych si z toho nic nedělal, že ani otce ani matky... neznáš. Já bych nedbal na lidské řeči, jen kdybys měl do čeho kousat. Kdybys byl aspoň pacholkem u koní, a třeba jen tím pastýřem, jako býval tvůj nevlastní otec, abys měl krajíc jistého chleba –

DOROTKA: Ale počkejte, tatínku... (...) Švanda dostane peníze.

ŠVANDA: Tisíce – aha! Teď byste rád věděl, kam sýkora nosem sedá.

DOROTKA: Slyšíte, tatínku? A za dvě neděle máme svatbu. Já dostanu novou sukni, vid', a novou šněrovačku –

TRNKA: Ale ty poblázněná pěnkavo! Kdepak by vzal ten chudák peníze? Rodičů nemá, přátel nemá, vydělat si je neumí –

ŠVANDA: Kdož to ví? – a jen abyste o tom věděl – já jdu do světa!

DOROTKA: Do světa? Švando, co ti napadá? Jakpak bude potom za osm dní svatba? Svět je bůhví jak veliký – toť se do té doby nevrátíš?

ŠVANDA: Tedy musíš trochu čekat; já si také dám srdce na zámek. (...)

(3) ŠVANDA. (...) Já mám teď jiné hraní v hlavě. Já jdu do světa!

KALAFUNA: Ale hochu, dej si pokoj! Podívej se na mne; já nevystrčil jaktěživ bradu dál než, abych řekl, za panské stodoly; a co mi schází? Zdráv jsem, ženu mám –

ŠVANDA: To je to! Ale já ne, a nemůžu ji dostat bez peněz. Peníze vydělám ale ve světě.

KALAFUNA: Vyděláš! Ale co proděláš? Svět je skluzký – jak se říká – příležitost dělá zloděje. Pamatuj si, že bys tu nechal Dorotku!

(4) LESANA: Mluv! – Kdo pod korunou právem sedí, rád si proseb lidu svého hledí.

ROSAVA: Syn můj vypravil se v živé

kolotání světa,
a já nyní trnu, že v té divé
tísni bude po něm veta. (...)
Učiň tedy tak a dovol,
bych ho směla doprovázet...

(5) VOCILKA: Ono se to vlastně také sluší. Každý slavný muž má svého sekretáře, komorníka, důvěrníka – nebo jak ho chce titulovat – a takový člověk je pro něj pravé dobrodiní.

ŠVANDA: Tak? Já si pomáhal posud sám, nebo jsem si vydlužil číšníka z hospody; arciže mě to všecko dřelo – jak se mi zdá.

VOCILKA: No, to si mohu myslit! Číšníci – to je krásná čeládka! To jsou pobertové! Ale to všecko přestane, když budu já u vás. A jak užijete života! – beze všech starostí. Já se vám budu starat o cesty, o koncerty, o kasu – o všecko. Uvidíte, že vám bude při tom tuze lehké.

ŠVANDA: Nu, když myslíte – můžete u mne zůstat; alespoň se mi nebude tak stejskat.

VOCILKA: Oh – milostpane – poníženě ruku líbám.

ŠVANDA: Ale jste poctivý člověk?

VOCILKA: Já – ty jemináčku. jak mě tu vidíte – samá poctivost; kdybyste mě krájel – samá poctivost - a kdybyste mi chtěl milostivě tykat, já bych se neznal pýchou.

ŠVANDA: I pro mne – ale jak pak vám říkají?

VOCILKA: Pantaleon Vocilka. (...)

ŠVANDA: Tedy, milý Vocilko, jak povídám, můžeš u mne zůstat; ale – co za to?

VOCILKA: Ah, ah – kdo pak mluví o takových maličkostech! Mně tu je více o čest, a také vím, že nebudete nikdy koukat na nějakou hrst dukátů, kdyby dostávala moje kapsa souchotiny. Co pak vám to udělá? Za pár let máte miliony. (...)

(6) DOROTKA: Ty, Švando, ten tvůj sekretář se mi nelíbí.

ŠVANDA: I jdi, blázínku, to se ti něco zdá. On je od kosti dobrá duše – ale ty nejsi zvyklá velkému světu – a my, co jsme umělci a páni – víš, my máme docela jiné oči než obyčejný lid. (...)

DOROTKA: No, teď toho nechme, teď je všecko dobře, teď jsme pohromadě, teď vezmeme tisíce a půjdeme domů.

VOCILKA: I ty sojko!

ŠVANDA: Tisíce? Milá Dorotko, o tisících nevím ještě nic.

DOROTKA: No, jen když to jsou sta. Já si z toho moc nedělám.

ŠVANDA: Holečku, já nemám ještě nic.

DOROTKA: Nic?

ŠVANDA: To jest – peněz jsem vydělal už dost; ale to se ti sesype všude podivných lidí, ten je muzikant, ten je komediant, ten chce to, ten ono – pak jsem musil dávat traktace – a tak mi všechny peníze zas vylítaly!

DOROTKA: Ale Švando! (...)

(7) MIKULI: Právě přicházím z královského paláce. V patách za mnou přijde pro tebe dvořenin, aby ses dostavil k naší princezně. (*Odejde.*)

VOCILKA: Šlaka, na princeznu jsme docela zapomněli!

DOROTKA: K princezně? Jaká princezna?

ŠVANDA: Oh, holečku – to bude teď moje denní společnost.

(8) ZULIKA: Zulika tě bude ale také za to milovat – jako miluje beránek čerstvé lupení a rybička čerstvou vodičku. A nač si pomyslíš – co tvé srdce požádá: Zulika to řekne otcí a vůle tvá se vyplní. (...) Ale to ti povídám, odejít nesmíš, sice by se Zulika hněvala; (...) A víš-li co? Ano, to je rozkošný nápad! Vem si mě za ženu!